

DIN TOPONIMIA SATELOR HOROATU-CEHULUI, MOTIȘ, NADIȘ, ULCIUG

În foarte multe studii de specialitate s-a folosit un citat din cunoscuta lucrare a lui Iorgu Iordan „Toponimia românească” și avea ca scop să dovedească necesitatea cercetărilor de onomastică. Noi vom apela la un citat dintr-o lucrare a profesorului clujean, Gr. Silași care cu câțiva zeci de ani înaintea lui I. Iordan susținea aceeași idee „... pe numirile topografice se pune în prezent (!) mare pondere, chiar și în demonstrații istorice despre începutul și locuințele mai vechi ale diferitelor ginte” (Re-nașterea limbii române în vorbire și scriere — 1880). Aceasta este o permanență a preocupărilor din domeniul limbii, noile interpretări ale datelor de antroponimie și toponimie câștigă noi valențe și nu numai la noi.

Cele patru sate sunt învecinate cu orașul Cehu-Silvaniei, o zonă mai puțin supusă influenței marilor orașe, cu un anumit „aer” arhaic, care se remarcă și în toponimie.

Anchetele s-au efectuat în anii 1982 și 1983. Coriolan Suciu, pe baza cercetărilor sale, fixează primele atestări astfel: anul 1220 pentru Horoatu-Cehului și 1337 pentru Motiș, Nadiș, Ulciug. La data anchetei *Horoatu-Cehului* avea 102 clădiri și aproximativ 300 de locuitori, toți români; *Motiș* — 243 clădiri, 920 locuitori — români; *Nadiș* — 228 clădiri — 900 de locuitori — români și *Ulcug* — 320 de clădiri — 1160 locuitori din care 760 maghiari și restul români.

Subiecții care au furnizat datele sunt următorii: pentru *Horoatu-Cehului* — Danciu Vasile (născut în 1919), Oșan Ioan (n. 1919), Brata Ioan (n. 1895); *Motiș* — Chiș Ioan (n. 1892), Covaci Petru (n. 1920), Covaci Traian (n. 1911); *Nadiș* — Olăhuț Cornel (n. 1942), Vaida Ioan (n. 1891), Radu Alexandru (n. 1898); *Ulcug* — Horotan Gligor (n. 1903), Iacob Mihai (n. 1913), Chereji Traian (n. 1925), Nagy Iosif (n. 1920). Toți cei cu care s-a discutat sunt localnici, au lipsit foarte puțin de acasă (armată, scurte deplasări) și sunt de profesie agricultori, pădurari, mîneri navetiști.

Sj 164 HOROATU-CEHULUI

Brâniște „teren arabil, e un rât, pe aici este și cimitiru”
Cioroiu „teren arabil pe care curge o vale”
Ciûhe „teren arabil în pantă, este și o fântână cu apă bună”
Coasta lui Dan „coaste pe care e o pășune, a fost a omului numit ~”
Curia „loc în pantă dulce pe care sunt grădini”
Cioncâci „e o pădure mică, a fost și tăiată, e pământul bisericii”
Cioncâciu de Sus „o coastă pe care este și pădure și teren arător”
Cioncâciu de Jos „pământ arabil de pe deal”
Dâmburile „dealuri ca niște piramide, sunt 5 dâmburi”
După Deal „pășune de vite e după deal”
După Ogrăzi „pădure și teren arabil pe care se cultivă mălai și ovăz”
Drumu Țării „drum la marginea satului, leagă Cehu de Alunei”

Dúmbrăviță „teren arabil, loc în pantă“
 Gardu Țarinii „teren arător, a fost o fâșie de spini și pădurice, e pe vârful dealului“
 Nóvile „teren arabil și pășune lângă sat“
 Pădurea lui Lupuțu Búmbului, „pădure de stejar, care a fost a omului numit ~“
 Pădurea cea Sătească „pădure bună a satului“
 Pământu pe Vale „pământ cultivator, e un loc dâmburos“
 Pojărătúra „pădure de stejar și carpen, nu știe dacă a ars“
 Ponoare „vârf de deal, sunt și vulpi“
 Rátu Tăurului „rât pe care e fânaț, e în pantă“
 Sub Pădure „loc de coaste, deasupra e pădurea“
 Sub Ponoară „teren în pantă, lângă un deal mare este și o ruptură“
 Șicatoru „uliță în sat, e drum pietruit“
 Tabla Neágră „pământ agricol foarte bun pentru agricultură“
 Tăuțu „pământ arabil în pantă“
 Tășnădu „uliță pietruită cum vii de la Cehu“
 (La) Tog „loc unde a fost o gospodărie mai mare“
 Ulița Bobotănilor „ulița pe care stau cei veniți din Bobota“
 Ulița Dezbrăcinăților „uliță în sat cu case mai sărace“
 Vălca „pământ arabil pe care curge o apă care vine de la Borza și se varsă în Someș“
 Valea la Tog „loc unde a fost o mare gospodărie, curge și apă care vine din Uiciug și se varsă în Someș“
 Viile din Lighet „o pantă mare pe care au fost vii“
 Viuță „loc în pantă pe care sunt vii“.

Sj 165 MOTIȘ

Brăniște „teren arabil lângă Puni“
 Búciumi „teren arabil pe un pământ arabil“
 Căpătu Satului „loc care a fost cândva capătu satului“
 Cămin „o vâlcea care izvorește din Jurtelec și se varsă în Valea Sălajului“
 (Pă) Deal „parte de sat pe un deal“
 Dealu Trestiei „merge până în Valea Căminului, e în hotar cu Oarța și Jurtelec“
 Dealu Runcului „deal în hotar cu Cehu, arabil“
 După Sat „pământ arabil la capătu satului“
 Făgétu „pământ arabil în pantă“
 Fânățele de Sus „loc drept, mai departe de sat, e către Jurtelec“
 Fânățele de Jos „pământ arabil mai aproape de sat“
 Grajduri „teren agricol, pe care au fost grajduri“
 Izvorășu „pământ arabil pe care este un izvor cu apă bună“
 Lăpăstu „pământ arabil, a fost pădure mai demult“
 Nádă „un băltoc, s-o încercat să-l facă rât“
 Pădurea „pădure care este împărțită cu cei din Oarța“
 Pășunea „loc lângă sat i s-o spus și Ciutruți pentru că a fost cândva pădure și s-o tăiat“
 Pódu Căminului „este și un pod, dar și locul pe unde curge Valea Căminului ce ne desparte de Oarța“
 Pomițări „loc care a fost cu pomițe (= dud), în jur teren“
 Puni „teren arabil pe un loc drept“
 (La) Răstignire „pământ neted arător pe care este o cruce“
 (Pă) Răpe „loc în sat pe care sunt răpe“
 Răpa Justécului „o ruptură pe care este și un izvor“
 Rături „fânațe e loc de șes“
 (Su) Tablă „pământ arabil bun“
 Tabla de la Hidău „pământ arabil a fost a lui ~“
 Táblile „teren arabil foarte bun“
 Tufe „teren arător, a fost pășune și pădure“
 Túfile „acum o pădure mare, înainte au fost tufe este și teren agricol“
 (La) Vale „vale mică care vine din Jurtelec se varsă în Sălaj“
 Valea Runcului „vale cu apă care izvorește din locul numit Runc“

Valea Sătului „vale cu apă ce se varsă în Valea Sălajului”
 Valea Sălajului „vale cu apă care se varsă în Someș”
 (La) Vâlcea „teren arabil pe aici curge Volcea”
 Vâlcea Dincoace „vâlcea cu apă care izvorește din marginea satului”
 Viile „deal, pe vârf sunt vii”
 Ulița Dăminăștilor „loc în sat unde au locuit cei cu numele Damian”
 Ulița Dorolțenilor „loc unde au stat cei veniți din Dorolț”
 Sălăju „rât mare care curge până la Oarța”
 Sălăjelu „un rât cu apă numai când plouă”
 Sub Luncă „pământ arabil pe o pantă”
 Sub Vii „deal pe care sunt vii și o pomărie”
 Zăpódia „pământ arabil, loc frumos”

Sj 166 NADIȘ

Bârcurile „pădure în hotar cu Sălățigu”
 Bóba „suprafața mare în hotar cu Deja, a fost unui om numit ~”
 Budalău „un izvor mare cu apă bună”
 Brâniște „teren arător a bisericii, pe lângă el curge o apă”
 Búia Bentii „teren agricol a familiei Bentea”
 Búia lui Benchéi „loc agricol, a fost togu lui ~”
 Búia Drulénilor „un hotar întins, arător, a fost a oamenilor numiți Drule”
 Búia lui Ienoșel „loc de pășune și arător, a fost a unui om numit ~”
 Búia Jăncóli „teren agricol bun al unui om numit Iacob, ciufulit ~”
 Búia Vaidénilor „agricol dar a fost și pășune, loc al familiei Vaida”
 Cărărarea Sălățigului „cărare de picior care ducea la Sălățig”
 Cehu lui Loticu Ioanii „loc cu multe izvoare e și o pășune a fost a unui om ciufulit ~”
 Chértiu Mircii „livadă a familiei Mercea”
 Ciorói „pământ agricol pe care curge o apă”
 Ciuci „pământ arător pe o ridicătură”
 Cărligăta „o vale cu apă, duce spre Cehu, loc din jur e rât”
 Cléjia Pópii „loc izvoros, a fost a bisericii”
 Coasta Crétului „loc pe o pantă pe un deal, a fost a unui om numit ~”
 Coasta lui Ienoșel „o coastă cu nuci, a fost a unui om numit ~”
 Coasta lui Popa „coaste pe Dealu Suflețoaiei, e un loc rău”
 Coasta Ușorélului „o suprafață mai mică ca un ou, numele vine după ciufala pe care o avea un om”
 Cólț „teren arător pe cel mai înalt deal din sat”
 Corătura Corbénilor „pământ arător și grădini. Nu cunoaște numele Corbea”
 (Pă) Costiș „livadă cu vie și pământ arător”
 Deálu Anánii „deal pe care se face agricultură, e a lui Anania”
 Deálu Béntii „deal înalt în hotar cu Sălățig, a familiei Bentea”
 Deálu Bódii „deal pe care e fânaș, a fost a unui om ciufulit Bodea”
 Deálu Catífi „deal pe care se face agricultură, a fost unui om numit Vaida Catífi”
 Deálu Déjii „deal de vreo 800 m în hotar cu Deja”
 Deálu Drăganului „deal mai înalt, a fost a unui om numit Drăgan”
 Deálu Dúii „deal pe care e o livadă a unui om numit poreclit Duii”
 Deálu Gligóre „deal folosit ca teren agricol, a fost a unui om numit ~”
 Deálu Loticăi „teren agricol pe un deal, a unui om numit Lotica”
 Deálu Máii „teren pe deal a familiei Máia”
 Deálu Mártonésii „se învecinează cu Buia, a fost a lui Marton”
 Deálu Petri Catínfi „un deal care a aparținut omului cu acest nume”
 Deálu Ráizálí „deal înalt, a fost a lui Raizál”
 Deálu Suflețoaiei „o înălțime de 500 m, a fost a unei femei ciufulită așa”
 Désātu Bótti „livadă și teren arător a fost a familiei Bota”
 Drumu Bóbbii „drum care duce la Deja, de la o ciufală îi vine numele”
 Drumu Búii „uliță, de la ciufala Buia”
 Dúmbrănița „un pământ arător bun”
 După Biserică „teren agricol în sat”
 După Coaste „teren care vine până la Drumu Labului”

După Costi „loc de vie și arător pe o coastă”
 După Ogrăzi „teren în sat”
 După Vale „loc arător la marginea satului”
 Drumu Cărligății „o uliță în sat”
 (În) Față „pământ arător pe deal”
 Fața Cehului „teren în hotar cu Cehu”
 Fața lui Ghiurița „teren agricol de față a lui Ghiuri”
 Fojețal „o bucată de pământ care se leagă de râț”
 Fântâni „loc cu patru fântâni, apă de băut pentru vite”
 Fântâna Barónului „o fântână în sat”
 Fântâna Boilor „fântână cu apă bună unde se adăpau boii”
 Fântâna din Jos „e cea mai din jos fântână”
 Fântâna din Râpă „fântână cu apă foarte bună în Râpă”
 Fântâna Glodúțului sau Gloduț „fântâna la marginea satului”
 Fântâna Liki „fântână pe drumul țării, după numele omului”
 Fântâna din Mijloc „o fântână în mijlocul pădurii”
 Fântâna Moășii „teren arător care a fost a Moășei”
 Fântâna Paráschi „o fântână cu apă bună, a fost a lui Parasca”
 Fântâna Tritului „fântână care a aparținut lui Tritu”
 Fundătúra „fund de pădure se învecinează cu Cehu”
 Gălbeneasa „un loc mic pe care se făceau flori galbene”
 Goroniște „teren arător, cândva a fost lemn de goroni”
 (Pă) Gropi „loc ondulat dar bun pentru agricultură”
 Groapa Holbánului „un pământ lăsat, a fost a unui om ciufulit Holban”
 Iertășu „un loc liber între grădini”
 Într-a Popii „teren agricol a bisericii”
 Labu „pășune de porci”
 Lab „uliță în sat”
 Lazuri „loc răpos și drept pe care se cultivă grâu și trifoi”
 Măru lui Dănilă „o coastă pe care se face agricultură, a fost a unui numit ~”
 Moina „livadă și teren arător”
 (Pă) Morți „loc agricol, a fost deschis un șantier arheologic și s-au găsit oseminte.
 Înainte îi zicea Biserica Oroieșilor”
 (La) Noțig „teren arător în hotar cu Noțig”
 (Su) Pădure „teren agricol lângă pădure, e către Noțig”
 Pădurită „pământ în hotar cu Cehu, e și un pic de pădure rară”
 Pădurea Drulénilor „pădure a familiei Drule”
 Pădurea Gălbéniată „pădure de stejar, e vecină cu Noțig”
 Pădurea Gurzénilor „pădure a familiei Gurzan”
 Pădurea lui Ienoșel „pădure, a fost a omului cu numele ~”
 Pădurea Vaidenilor „pădure, a fost a familiei Vaida”
 Părâu Oigărenilor „o coamă de deal pe care curge un râu care izvorește din
 Vârful Goroniștii”
 Părul Lázurilor „păru cu apă, izvorește din Laz”
 Părâu de la Létia „părâu mic care izvorește de la Colț și se varsă la marginea
 satului”
 Pășunea Pórcilor „pășune pe care stăteau porcii”
 Pomăria Cristii „livadă a unui om numit Cristea”
 Pomăria Drăgánului „o coastă pe care este o livadă și pomării, a familiei Drăgan”
 Pomăria Prétorului „loc cu apă a fost proprietar un pretor”
 Popéni „loc agricol a familiei Pop”
 Poienile Vaidenilor „o limbă de pământ care intră în pădure”
 (A) Reicului „pășune și costiș a fost a lui Reicu”
 Răitea „o suprafață mare cu livezi, vii și teren arător”
 Rétia Chișului „o vale pe care este și un izvor de apă, e locu familiei Chiș”
 Rétisa „o uliță în sat”
 Râpa Diacului „o ravenă adică o vale mare prin care curge apă, a fost mulți spini”
 Râpa Todórii „loc pe care este o fântână a lui Todor”
 Râpa de la Lab „vale cu apă care izvorește din Lab”
 Rături „loc de lângă drum care merge la Cehu”
 Sălāju „rături pe care curge Valea Sălajului”
 Sómoșea „un râț înconjurat de pădure curge o vale cu apă”

Sub Cer „aici a fost clejia bisericii, loc mlăștinos“
 Sub Pădure „lângă pădurea noșiganilor, loc agricol și vie“
 Súb Rátu Mércii „loc mai ondulat, e livadă și este la poala Coastei“
 Temeteu „loc unde-i cimitiru satului“
 Togu lui Vaida „teren agricol a familiei ~“
 Ulița Blághii „pe această uliță stau cei numiți Blaga“
 Ulița Chișului „sta un om numit Chișu“
 Ulița Cónii „locuiesc oameni cu numele Conea“
 Ulița Drăganului „uliță, de la numele de oameni Drăgan“
 Ulița Drúții „au stat cei din familia Druță“
 Ulița Morónului „o uliță în sat, nu știe să explice numele“
 Ulița Mútului „stă aici un om ciufulit Mutu“
 Ulița Petéicii „locuiește o persoană ciufulită Peteică“
 Ulița lui Simion „uliță, numele vine de la omul Simion care a locuit aici“
 Valea lui Nicoră „vale fără apă continuă, după un nume de om se numește așa“
 Valea Porcilor „o vale și fânaț, pe aici umblau porcii“
 Valea Răturilor „vale cu apă permanent, e în hotar cu Cehu“
 Viile Druleniilor, vii și livezi pe dealuri, a fost a familiei Drule“
 Via Fătului, vie și pământ agricol, a fost a omului care era făt în sat“
 Via lui Gheorghe Diacului „vie și pământ arător a lui ~“
 Via lui Ioanii Diogarului „vie a omului ciufulit ~“
 Via Zmăntului „vie a unui om ciufulit Zmăntu“
 Viile lui Lóibis „vii pe deal a fost a lui ~“

Sj 167 ULCIUG

Bécia „teren arabil bun“
 Bécirig „acum e pomărie, înainte se cultiva grâu și porumb“
 Bóda „teren arabil, e un șes“
 Bódijar Cut „teren arabil e lângă calea ferată, este și o fântână mică“
 Boroniás „pădure cu copaci mari (= boronă)
 Borzéicu „livadă acum, a fost teren arabil, au fost mulți borzi = viezuri“
 Borzéscu Măre „teren cu tarlale lungi, e și pomărie“
 Brániște „loc la marginea pădurii, acum sunt case și grădini“
 Budaláua „o fântână cu apă bună“
 Cérés „pădure de stejar“
 Chic cut „izvor cu apă bună de băut“
 Chișiștáu „teren arabil pe un loc drept“
 Cicașáu „un râț pe care curge o vale cu apă“
 Ciorgáu „izvor în hotar cu Uileac“
 (La) Cócima „loc la marginea satului, unde a fost o crâșmă“
 Coptarhid „un pod peste vale“
 (Pá) Coaste „teren agricol pe o coastă“
 Curta „loc așezat după deal, e mai mic“
 Demeniés „loc în pantă lângă pădure“
 După Deal „pământ arător după deal“
 După Fájét „locul a fost a satului Biușa e pe o pantă mai dulce“
 După Modiorós „teren arător după un loc mai dâmbuț pe care se făceau alune“
 După Vii „teren arabil pe care se cultivă grâu și porumb“
 Făgetu „pădure de stejar, a fost boierească“
 Fântâna Nouă „e mai nouă în sat“
 Fiúzeș „teren arabil și fânaț“
 Fișcut „teren arabil și răchite este și o fântână“
 (La) Gózuri „loc unde se strâng gozuri de la izvoarele de apă“
 Hidmédicut „o fântână bună, mai veche“
 Hotar „teren arabil și fânaț“
 Joseni „parte de sat“
 Lászlo hedi „deal cu vie, a omului numit ~“
 Legheléu „grădini“
 Médves „pădure mare în care au fost urși în hotar cu Băsești“
 Méziogat „loc unde a fost un gat“
 Niárcut „izvor de apă bună, e sub coaste“

Orbărie „teren cosalău în pantă“
 Pădurea lui Feri „pădure de stejar, a fost a lui ~“
 Pășunea Ulciugului „loc în pantă folosit ca pășune“
 Peter cut „o fântână sus pe deal făcută de un om numit ~“
 Pusta „loc drept, bun de agricultură“
 Rojocútu „fântână pe locul familiei Roja“
 (Pă) Rúșca „teren în dungă era și arător“
 Sub Gozuri „teren arabil lângă pădure“
 Sub Șanțuri „teren arabil, și aici au fost șanțuri în timpul războiului“
 Sub Viúță „o fântână sub deal“
 Șanțuri „o construcție mai veche care apăra satul și niște șanțuri de apărare“
 Tegliște „loc unde se făcea cărămizi“
 Tiöldes „teren în pantă dulce, a fost pădure cu lemne mari“
 Ulița Uileacului „drum ce duce la Uileac“
 (La) Valăuă „teren arător, înainte a fost pășune și pădure“
 (In) Vale „teren arabil prin care curge o vale care se varsă la Biușa“
 Verefin „loc de pășune bătut de soare“
 Vinihedi „vie pe deal“
 Via Nouă „o vie pusă mai nou“
 Zóbanei „fântâna familiei Zóba“

GABRIEL VASILIU

DE LA TOPONYMIE DES VILAGES HOROATU-CEHULUI,
 MOTIȘ, NADIȘ, ULCIUG
 (DÉP. DE SÁLAJ)

(Résumé)

L'article présente une enquête effectuée en deux étapes en 1982 et 1983 pour le Trésor toponymique de Roumanie. Le matériel connu jusqu'ici est employé dans les études de langue et dans celles d'histoire. Un examen attentif dans une enquête complexe prouve que l'élément toponymique roumain est prépondérant.